

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Forbehold til debat : Fra Edinburghaftalen i 1993 til en ny traktat i 2004

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: [2003]

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 4

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

Fra Edinburghaftalen i 1993 til en ny traktat i 2004: Forbehold til debat

De fire danske EU-forbehold vil kunne fejre deres 10 års jubilæum i 2003. De har i løbet af deres levetid overlevet vedtagelsen af to nye EU-traktater, Amsterdamtraktaten i 1997 og Nicetraktaten i 2000, samt en folkeafstemning om den fælles mønt i 2000. Næst efter eurosamarbejdet er det på forsvarsområdet, at de mest synlige konsekvenser af forbeholdenes fastholdelse har vist sig. Hvilken udvikling er der sket på forsvarsområdet siden 1993?

Ny traktat i 2004

På det europæiske topmøde i København den 12.-13. december 2002 blev der truffet en historisk beslutning om at udvide den Europæiske Union til 25 lande i 2004. Der er desuden fortsat ansøgerlande, som forhandler om at indgå i det europæiske samarbejde og som ventes at kunne blive optaget i løbet af de kommende år.

Udvidelsen er med til at nytægne Europakortet. Men også det europæiske samarbejde er genstand for en omfattende nytægning. Det finder bl.a. sted i det Det europæiske Konvent, som har til opgave at forberede den næste EU-traktat. Det er hensigten, at traktaten skal være en mere langtidsholdbar afloser af den lange række af regeringskonferencer og traktatændringer, som EF og EU har gennemgået siden midten af firserne. EU's medlemslande stiler mod at vedtage den nye traktat senest i 2004.

105 europæiske politikere udstikker rammerne for fremtidens EU.

Hvordan den nye traktat vil se ud, står fortsat hen i det uvisse. Men i den danske debat forlyder det, at det kan blive vanskeligt at fastholde de danske forbehold i et udvidet EU med et nyt traktatgrundlag. Hvad vil den danske stilling blive i EU, når de hidtidige traktater for eksempel forenkles og sammenskrives til en ny såkaldt forfatningstraktat? Som følge af disse overvejelser har forslag om ophævelse af de danske forbehold fået fornyet opblomstring. Mange efterspørger derfor en dato for en kommende folkeafstemning.

Men hvad enten forbeholdene står i vejen for vedtagelsen af en ny traktat eller ej, er det væsentligt at sammenholde forbeholdene med udviklingen på hver deres område. I 2000 var det i høj grad den fælles mønt, der var på Danmarks så vel som det øvrige EU's dagsorden. Men også på forsvarsområdet, og hvad angår de retlige og indre anliggender, er der sket en betydelig udvikling i samarbejdet.

Spørgsmålet er, om forbeholdene skal afgøres på baggrund af en traktatmæssig nødvendighed eller om afgørelsen skal træffes på baggrund af udviklingen på de enkelte områder. Denne brochure tager det sidste udgangspunkt og vil særligt fokusere på udviklingen på forsvarsområdet.

Baggrunden for forbeholdene

I juni 1992 stemte et flertal af den danske befolkning nej til Maastricht-traktaten. Det danske nej satte dermed ikke kun en stopper for godkendelsen (ratifikation) af traktaten i Danmark, men også for traktatens ikrafttræden i det hele taget. En EU-traktats ikrafttræden forudsætter, at alle medlemslande godkender traktaten.

Den danske regering havde allerede udtrykt sin tilslutning til Maastrichttraktaten, idet EU-traktater kun kan færdigforhandles ved enstemmighed i Det Europæiske Råd. Dermed kunne Danmark og de daværende EF-lande ikke genåbne forhandlingerne og formulere en ny traktat. I stedet deltog Folketingets partier efterfølgende i udarbejdelsen af et løsningsforslag, som man håbede, at både den danske befolkning og de øvrige medlemslande kunne acceptere. Resultatet, som alle Folketingets partier, bortset fra Fremskridtspartiet, kunne tilslutte sig, var "Det nationale kompromis" af 30. oktober 1992. Heri stod bl.a. følgende:

De 4 danske forbehold

- Danmark deltager ikke i udarbejdelsen og gennemførelsen af afgørelser og aktioner på forsvarsområdet.
- Danmark deltager ikke i et overstatsligt samarbejde om retlige og indre anliggender, men deltager fuldt ud i Maastrichttraktatens mellemstatslige samarbejde.
- Danmarks holder sig uden for den fælles mønt og de krav til den økonomiske politik, der er knyttet til 3. fase af Den Økonomiske Monetære Union.
- Unionsborgerskabet træder ikke i stedet for det nationale statsborgerskab, men udgør et sæt supplerende rettigheder.

Ved topmødet i Edinburgh den 12. december 1992 blev disse formuleringer til de fire danske forbehold. Den danske befolkning kunne godkende Maastrichttraktaten med disse forbehold ved folkeafstemningen den 18. maj 1993.

Afstemninger	Ja	Nej	Valgdeltagelse
1972 - Tiltrædelse af EF	63,4%	36,6%	90,1%
1986 - Europæisk Fælles Akt	56,2%	43,8%	75,4%
1992 - Maastricht	49,3%	50,7%	83,1%
1993 - Maastricht + Edinburgh	56,7%	43,3%	86,5%
1998 - Amsterdam	55,1%	44,9%	76,2%
2000 - ØMU	46,8%	53,2%	87,6%

Argumenter for forsvarsforbeholdet

I debatten efter folkeafstemningen om Maastrichttraktaten og frem til vedtagelsen af Det nationale kompromis i oktober 1992 fremkom der flere begrundelser for et dansk forbehold. Et hovedargument var bekymringen for den udvikling i den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, som man på det tidspunkt mente at kunne forudse. I Maastrichttraktaten fastlagde man fx en målsætning om at udforme en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, som skulle "omfatte alle spørgsmål vedrørende Den Europæiske Unions sikkerhed, herunder udformningen på langt sigt af en fælles forsvarspolitik, som med tiden vil kunne føre til et fælles forsvar".

Formuleringen "afgørelser og aktioner" blev i den danske debat synonym med "Europahæren". Det var særligt etableringen af en sådan Europahær, hvor danske styrker kunne blive forpligtet til at deltage, som Danmark gennem forsvarsforbeholdet ønskede at sige nej til ved topmødet i Edinburgh. Forsvarsforbeholdet fortolkes derfor fortsat sådan, at Danmark ikke kan deltage i EU-aktioner, hvor man anvender militære styrker - uanset opgavens karakter.

Udviklingen på forsvarsområdet

Maastrichttraktaten og Amsterdamtraktaten indeholdt først og fremmest såkaldte løfteparagraffer, når det gjaldt udbygningen af forsvarssamarbejdet og den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Med Maastricht blev WEU inddraget som en organisation, EU kunne benytte sig af. WEU skulle yde militær bistand til udførelse af forsvarsmæssige opgaver, men havde ikke selv mandskab og materiel. Det skulle lånes af NATO.

Det var først på en række EU-møder under det østrigske EU-formandskab i 1998, at EU opnåede enighed om at udstyre EU med en selvstændig forsvarskapacitet.

Fra Østrig til Nice

I forbindelse med styrkelsen af den fælles europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik gav Det Europæiske Råd i Köln i juni 1999 krisestyringsopgaverne, der også er kendt som Petersberg-opgaverne, en central placering.

Der er tale om humanitære opgaver og redningsopgaver, fredsbevarende opgaver og kampstyrkers opgaver i forbindelse med krisestyring, herunder fredsskabelse. Det Europæiske Råd erklærede, at EU skal "have kapacitet til selvstændig handling, som bakkes op af troværdige militære styrker, midler til at beslutte at anvende dem og vilje til at gøre det som reaktion på internationale kriser, uden at dette anfægter NATO's aktioner". Det Europæiske Råd har på hvert af de efterfølgende

møder (Helsingfors, Feira og Nice) gradvis givet konkret indhold til målsætningen. EU har nu fået kapacitet til selvstændig handling i forbindelse med international krisestyring, hvor NATO ikke er involveret.

På topmødet i Helsingfors i december 1999 fastsatte Det Europæiske Råd det overordnede mål for den militære kapacitet. I 2003 skal EU inden for 60 dage og i mindst et år kunne udsende op til 60.000 personer, der er i stand til at gennemføre alle Petersberg-opgaverne. På Nicetopmødet i 2000 blev det besluttet at oprette en Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Komité og en Militærkomité, som på permanent basis skulle bistå med kontrol og krisestyring, foruden at EU nu også har en stab af militærekspertter.

For at EU kan udføre en operation, der medfører anvendelsen af militær kapacitet, kræver det, at ingen medlemslande modsætter sig dette. Hvert enkelt land kan desuden fravælge at tilmelde styrker til en given operation. EU har endvidere givet tredjelande (europæiske NATO-medlemmer uden for EU og lande, der søger om EU-medlemskab) og andre potentielle partnere mulighed for at deltage i EU's militære krisestyring.

Alle aktioner skal finde sted under overholdelse af principperne i De Forenede Nationers Pagt og under iagttagelse af Sikkerhedsrådets særlige beføjelser.

Forsvarssamarbejdet og NATO

Forsvarssamarbejdet har udviklet sig på den måde, at EU skal tage sig af krisestyring, mens territorialforsvaret og større militære opgaver fortsat ligger i NATO og i medlemsstaterne.

Krigene i ex-Jugoslavien og Kosovo viste, at EU var stærkt afhængig af USA's politiske og ikke mindst militære støtte, selv når det drejede sig om lokale europæiske konflikter. USA har efterfølgende gentaget ønsket om, at dets europæiske partnere i NATO påtager sig en større del af ansvaret for Europas sikkerhed.

EU-staterne har i lyset af disse erfaringer vurderet, at en selvstændig krisestyringskapacitet er nødvendig for at forebygge eller undgå optrapning af nye konflikter i EU's nærområde.

EU's medlemslande har endvidere lagt vægt på at anvende ressourcer til humanitær og civil bistand og krisestyring. Man har vurderet, at hvis den forsvarsmæssige kapacitet kun var placeret i NATO-regi, ville EU miste den positive effekt, som et samspil mellem civil og militær krisestyring kan medføre.

EU og NATO har i forbindelse med de såkaldte Berlin og Berlin-plus aftaler i 1996 og 1999 opnået enighed om et forsvarsmæssigt samarbejde og en fremtidig arbejdsdeling i Europa. Der er blevet fastlagt principper for konsultation med NATO om militære spørgsmål og fastlagt rammer for de måder, hvorpå forbindelserne mellem EU og NATO kan udvikles. Det omfatter sikkerhedsspørgsmål, kapacitetsmål, betingelserne for EU's adgang til NATO's aktiver samt fastlæggelse af permanente konsultationsordninger. Ifølge disse aftaler skal EU fremover bl.a. sikres adgang til operationel planlægning i NATO og kunne anvende NATO's aktiver (hovedkvarter og styrker) og kapabiliteter (styrker og fly).

Forsvarsforbeholdets nuværende og fremtidige konsekvenser

Danmark har påberåbt sig forsvarsforbeholdet i alt 9 gange, hvor man måtte afstå fra at deltage i WEU/EU-operationer. Ingen af disse operationer har været militære eller forsvarsmæssige i traditionel forstand. Det var operationer omfattende planlægning af evakueringsopgaver, minerydning, levering af nødhjælp og politiopgaver, hvori indgik militære styrker.

Danmark vil med forsvarsforbeholdet heller ikke kunne deltage i fremtidige EU-ledede operationer, der har indvirkning på forsvarsområdet.

Denne udvikling er blevet sat i perspektiv af, at FN har tilkendegivet, at man i fremtiden i højere grad vil basere sig på regionale styrker til sikkerhedsmæssige opgaver.

Hvor ofte har Danmark aktiveret forsvarsforbeholdet?

Danmark har aktiveret forsvarsforbeholdet 9 gange. Nedenfor kan du finde henvisninger til de sager inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, hvor Danmark har aktiveret forbeholdet (opgjort december 2002).

- Evakuering af EU-statsborgere, Rådsbeslutning af 27. juni 1996.
- Fælles aktion vedrørende personelminer, oktober 1996.
- Fælles aktion af 22. november 1996 vedr. de store søers område i Afrika.
- Fælles holdning af 2. juni 1997 vedrørende konfliktforebyggelse og -løsning i Afrika.
- International politimission i Albanien, Rådets afgørelse af 22. september 1998.
- Særlig EU-aktion vedr. minerydning i Kroatien, Rådets afgørelse af 9. november 1998.
- WEU's satellitcenter, Rådets afgørelse af 13. november 1998.
- Politistyrke i Albanien, Rådsbeslutning af 9. marts 1999.
- Oprettelse af EU-satellitcenter, Rådets fælles aktion af 20. juli 2001.

Kristeligt Folkepartis syn på forbeholdene

Forsvarsforbeholdet

Kristeligt Folkeparti har på sit seneste landsmøde vedtaget, at partiet vil arbejde for at der snarest gennemføres en folkeafstemning om ophævelse af det danske forsvarsforbehold.

De vigtigste begrundelser for forsvarsforbeholdet er ikke længere aktuelle. I stedet mister Danmark sin indflydelse på et område, hvor Danmark har en klar interesse i at deltage.

Udviklingen i EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik siden forbeholdenes indførelse har vist to væsentlige tendenser. Den tidligere bekymring for at det i Maastricht-traktaten skitserede samarbejde på forsvarsområdet ville underminere Danmarks suverænitet og resultere i en Europahær i EU-regi er blevet gjort til skamme. Det samme gælder frykten for, at NATO-samarbejdet skulle blive svækket ved at der blev opbygget en parallel forsvarsorganisation.

Kristeligt Folkeparti har i Folketinget fremsat forslag om at afholde en folkeafstemning om forsvarsforbeholdet i 2003.

EU's indsatsmuligheder på forsvarsområdet er i henhold til Amsterdam-traktaten begrænset til udførelsen af snævert definerede opgaver inden for "den bløde del" af sikkerhedspolitikken, de såkaldte Petersberg-opgaver. Disse typer opgaver bør prioriteres højt i Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik. Desuden kan EU ikke udføre en operation, der medfører anvendelsen af militær kapacitet, hvis et enkelt medlemsland modsætter sig operationen. Endvidere kan hvert enkelt medlemsland fravælge at tilmelde styrker til en given operation, som der er blevet opnået enighed om.

Forsvarsforbeholdet har bevirket, at Danmark har måttet undlade at deltage i en række vigtige, humanitære operationer på Balkan, f.eks. planlægning af evakueringsopgaver, minerydning, levering af nødhjælp og politiopgaver, alene fordi disse operationer foregik i EU-regi og omfattede militært personel. Tilsvarende må Danmark opgive at deltage i NATO's fredsbevarende indsats i Makedonien og Bosnien, når operationen som forventet overgår til EU's ledelse.

I forbindelse med EU's forestående udvidelse har ingen af ansøgerlandene taget forbehold på forsvarsområdet, ligesom samarbejdet på dette område også står åbent over for europæiske lande, som ikke er medlemmer af EU. Fastholdelse af forbeholdet vil derfor alt i alt bevirke, at Danmark i et stærkt udvidet EU vil tale med mindre vægt i forbindelse med forsvars- og sikkerhedspolitiske initiativer i EU-regi. Dette skader også Danmarks indflydelse i NATO.

Forandringer i samarbejdsvilkårene forudsætter ændring af traktaterne og der er ikke noget medlemsland, der ønsker et EU-forsvar som afløsning for deres nationale forsvar. Traktatændringer kræver desuden enstemmighed blandt medlemslandene, hvilket udgør en effektiv bremse for, at fx Danmark kan tvinges til deltagelse i en videreudvikling af samarbejdet, som ikke er ønsket.

På baggrund af den skitserede udvikling i EU's samarbejde på forsvarsområdet kan Kristeligt Folkeparti anbefale afholdelsen af en folkeafstemning i 2003 for at give befolkningen mulighed for at få afskaffet forsvarsforbeholdet.

Kristeligt Folkeparti finder det nødvendigt, at en fremtidig dansk deltagelse i det europæiske forsvarssamarbejde fortsat er betinget af, at aktioner uden for EU's egne grænser kun skal kunne finde sted med mandat fra FN; at de enkelte medlemsstaters mulighed for at fravælge deltagelse i specifikke opgaver skal fastholdes; samt at EU-styrkerne skal sammensættes af medlemslandenes egne styrker, således at en egentlig EU-hær med egen værnepligt undgås.

Særskilte debatter ønskes

Kristeligt Folkeparti ønsker, at den danske befolkning skal have mulighed for at tage stilling til forbeholdene ved separate folkeafstemninger.

Hvad angår det retlige forbehold, finder Kristeligt Folkeparti ikke, at debatten om en eventuel ophævelse er påkrævet i samme grad som forsvarsforbeholdet. Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde på det retlige område, blot det finder sted på mellemstatslig basis. Der foreligger ikke begrundelser, der på afgørende vis berettiger en fornyet stillingtagen på nuværende tidspunkt.

Danmark tog stilling til den fulde deltagelse i den fælles mønt den 28. september 2000. Det vil ikke være respektfuldt over for den danske befolkning at omgøre den beslutning ved endnu en folkeafstemning i den nærmeste fremtid. De omstændigheder og konsekvenser for Danmark, som er forbundet med forbeholdet, har ikke ændret sig væsentligt fra det forrige afstemningstidspunkt.

Kristeligt Folkeparti vil endeligt på det kraftigste afvise, at befolkningen skal tages som gidsel i en alt-eller-intet afstemning om forbeholdene og et fuldt EU-medlemskab i forbindelse med den nye traktat. De danske politikere bør afholde sig fra at spille russisk roulette med EU-medlemskabet ved at stille befolkningen i et sådant valg.

For yderligere oplysninger:

Europasiderne på www.krf.dk

Folketingets EU-oplysning på www.euo.dk

Den danske side for Det europæiske Konvent på www.eu-konvent.dk

Nærmere oplysninger om
Kristeligt Folkeparti og partiets
europapolitik kan du få hos:

KRISTELIGT FOLKEPARTI
- værdier for fremtiden

Kristeligt Folkeparti,
Allégade 24 A, 1,
2000 Frederiksberg.
Tlf. 33 27 78 10.
E-mail: krf@krf.dk

Du kan også gå ind på vores hjemmeside
på adressen: www.krf.dk.

Nærmere oplysninger om EU, udvidelsen,
fremtidsdebatten med mere kan du få på
www.eu-oplysningen.dk

www.kristeligt-folkeparti.dk

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk